
КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА ТА ПРАГМАТИКА

Отримано: 1 листопада 2022 р.

Прорецензовано: 11 листопада 2022 р.

Прийнято до друку: 14 листопада 2022 р.

e-mail: elina.koliada@oa.edu.ua

DOI: 10.25264/2519-2558-2022-15(83)-17-20

Кондрук А. Ю., Коляда Е. К. Стратегії персуазивності в нещирому дискурсі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острого: Вид-во НаУОА, 2022. Вип. 15(83). С. 17–20.

УДК: 811.111. '42

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9376-0169>

Кондрук Аліна Юрїївна,

кандидат філологічних наук,

Волинський національний університет імені Лесі Українки

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5437-1320>

Коляда Еліна Калениківна,

кандидат філологічних наук, професор,

Волинський національний університет імені Лесі Українки

СТРАТЕГІЇ ПЕРСУАЗИВНОСТІ В НЕЩИРОМУ ДИСКУРСІ

У статті розглянуто стратегії персуазивності в нещирому дискурсі на матеріалі сучасної англомовної художньої прози. У нещирому дискурсі актуалізуються обман, лицемірство, маніпуляція. Семантичною основою нещирого дискурсу є вираження ментальності, притаманної нещирій мовній особистості. За допомогою персуазивних стратегій мовець впливає на співрозмовника через звернення до його свідомості, інтелекту, закликаючи його до власного критичного судження. Для того, щоб переконати комунікативного партнера, мовець надає йому логічно впорядковану інформацію. Нещирий мовець переконує співрозмовника, навмисне використовуючи неправдиву інформацію.

Поняття «говорити неправду» протиставляється поняттю «говорити правду». Ці поняття взаємопов'язані, вони завжди оцінюються з моральної точки зору, їм надається велике значення як у повсякденному спілкуванні, так і в літературі. Правда пов'язана не лише з відповідністю висловлення дійсності, скільки з щирістю, тобто з намірами людини. Натомість неправда пов'язана із нещирістю.

Я-висловлення, якими послуговується нещирий мовець, передають значення впевненості, що відображає суб'єктивне відчуття істинності висловлюваної пропозиції. Висловлення, оформлені умовними реченнями II типу, які виражають нереальну умову, що стосується моменту мовлення, передають значення обумовленості сукупно із значеннями раціональної та емоційної оцінки. Емоційна оцінка реалізується як позитивне ставлення мовця до об'єкта мовлення.

Нещирий мовець вміє гнучко користуватися вербальними і невербальними засобами. Він може застосовувати різні прийоми, як-от «заскочити зненацька», «посилання на авторитет», пониження категоричності висловлення, щоб схилити комунікативного партнера до прийняття бажаного для нього рішення.

Ключові слова: персуазивність, стратегія, тактика, прийом, нещирий дискурс.

Alina Kondruk,

PhD in Philology,

Lesya Ukrainka Volyn National University

Elina Koliada,

PhD in Philology, Full Professor,

Lesya Ukrainka Volyn National University

PERSUASIVE STRATEGIES IN INSINCERE DISCOURSE

The article focuses on the strategies of persuasiveness in insincere discourse, based on material from modern English fiction. In insincere discourse, deceit, hypocrisy, and manipulation are foregrounded. The semantic basis of insincere discourse is an expression of mentality inherent in an insincere linguistic personality. With the help of persuasive strategies, the speaker influences the interlocutor through appeals to their consciousness, inviting them to their own critical judgment. In order to convince a communicative partner, the speaker provides them with logically ordered information. An insincere speaker convinces their interlocutor by deliberate use of false information.

The concept "to speak truth" is opposed to the concept "to speak un-truth." These concepts are interrelated, they are always evaluated from a moral point of view and are of great importance both in everyday communication and in literature. The truth is connected not only with the correspondence of an utterance to the real world, but with sincerity, that is, with the intentions of a person. In contrast, un-truth is associated with insincerity.

I-utterances, which are used by an insincere speaker, convey the meaning of confidence, which reflects a subjective sense of truth of the expressed proposition. The utterances, manifested by type II conditional sentences, expressing an unreal condition related to the moment of speech, convey the meaning of condition in combination with the meanings of rational and emotional evaluation. Emotional evaluation is realized as a positive attitude of the speaker to the object of speech.

An insincere speaker is able to flexibly use verbal and non-verbal means. An insincere speaker can use various techniques, such as “unexpectedness”, “appeal to authority”, and understatement, in order to incline a communicative partner finally to make a definite decision.

Keywords: *persuasiveness, strategy, tactics, technique, insincere discourse.*

Постановка проблеми. Спілкування є доволі складним і багатограним. Його можна розглядати як інформаційний процес, взаємодію людей і процес впливу однієї людини на іншу. Комунікативні партнери взаємодіють в конкретній ситуації і за певних обставин. Мовець орієнтується на конкретного співрозмовника і має визначену мету.

Актуальність теми дослідження зумовлена зорієнтованістю сучасної лінгвістики на проблеми міжособистісної взаємодії, посилений інтерес до нестандартних мовленнєвих явищ.

Мета статті – розглянути реалізацію комунікативних стратегій персуазивності в нещирому дискурсі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню лінгвальних характеристик нещирості, обману, неправди та прагматичних аспектів невербальної поведінки нещирих мовців присвячені праці таких учених, як Л. Р. Безугла, О. І. Морозова, О. І. Потапова, М.-М. О. Рибалко.

Виклад основного матеріалу. Обман, лицемірство, маніпуляція актуалізуються в нещирому дискурсі. Семантичною основою нещирого дискурсу є вираження ментальності, притаманної нещирій мовній особистості (Кондрук, 2021 : 10). Як засвідчує проведений аналіз ілюстративного матеріалу, висловлення нещирого комуніканта можуть супроводжуватися аргументацією, яка ефективно використовується мовцем для маніпуляції свідомістю адресата. Аргументація, за словами Е. МакЕвона, є підвальною персуазивності (MacEwan, 2016).

Прийнято вважати, що персуазивність пов'язана, з одного боку, з аргументацією, а з іншого, з впливом на емоції та почуття реципієнта (Зайцева, 2021 : 183). Послугуючись персуазивними стратегіями, мовець впливає на співрозмовника через звернення до його свідомості, інтелекту, закликаючи його до власного критичного судження. З метою переконання комунікативного партнера, мовець надає йому логічно впорядковану інформацію, яка може бути доведена і мати чіткі висновки (Вітенко, Вітенко, 2008: 87). Ілюстративний матеріал показав, що нещирий мовець може переконувати співрозмовника, навмисне використовуючи неправдиву інформацію.

Поняття «говорити неправду» прямо протилежне поняттю «говорити правду». Ці поняття взаємопов'язані, вони завжди оцінюються з моральної точки зору, тому їм надається дуже велике значення як у повсякденному спілкуванні, так і в літературі (Вежбицька, 2005: 473). А. Вежбицька, цитуючи І. Б. Левонтіну, зазначає, що правда пов'язана не лише з відповідністю висловлення дійсності, скільки з щирістю, тобто з намірами людини (там само: 479). Натомість неправда пов'язана із нещирістю.

Розглянемо приклади.

(1) *“Have you read this week’s issue of Peek Magazine?”*

./.../ He suddenly realized what Foss was driving at. “They nailed Nolan!”

./.../ “The dumb son of a bitch put on his prettiest lace dress and went out to a party. Someone took pictures.”

“How bad is it?”

“Couldn’t be worse. I got a dozen calls from the network yesterday. The sponsors and the network want out. No one wants to be associated with a screaming fag.”

“Transvestite,” Sam said. He had been counting heavily on presenting a strong television report at the board meeting in New York next month. The news from Foss would put an end to that. Losing “The Raiders” would be a blow. Unless he could do something. ./.../

Get me William Hunt at IBC.” ./.../ When Hunt came on the line, Sam forced himself to sound relaxed and casual. “Morning, Bill.”./.../

Sam made his voice sound offhand. “By the way, did you happen to see that silly article in Peek?”

“You know I did.” Hunt said quietly. “That’s why we’re canceling the show, Sam.” The words had a finality to them.

“Bill,” Sam said, “what would you say if I told you that Jack Nolan was framed?”

There was a laugh from the other end of the line. “I’d say you should think about becoming a writer.”

“I’m serious,” Sam said, earnestly. I know Jack Nolan. He’s as straight as we are. That photograph was taken at a costume party. It was his girlfriend’s birthday, and he put the dress on as a gag” Sam could feel his palms sweating.

“I can’t – “

“I’ll tell you how much confidence I have in Jack,” Sam said into the phone. “I’ve just set him for the lead in Laredo, our big Western feature for next year.”

There was a pause. “Are you serious, Sam?”

“You’re damn right I am. It’s a three-million-dollar picture. If Jack Nolan turned out to be a fag, he’d be laughed off the screen. The exhibitors wouldn’t touch it. Would I take that kind of gamble if I didn’t know what I was talking about?”

“Well...” There was hesitation in Bill Hunt’s voice.

“Come on, Bill, you’re not going to let a lousy gossip sheet like Peek destroy a good man’s career. You like the show, don’t you?”./.../

“And, Sam – you understand my position. I wasn’t trying to hurt anybody.”

“Of course you weren’t,” Sam said, generously. “I know you too well to think that, Bill. That’s why I felt I owed it to you to let you hear the truth.”

“I appreciate that” (Sheldon, 1976: p. 63–66).

Сем координує шоу за участю зірок. Джек Нолан, чий виступ замовили заздалегідь, пішов на вечірку в жіночій сукні, і стало відомо, що він – трансвестит. Ця новина потрапила до преси й викликала страшенне обурення. Через це Вільям Хант вирішив відмовитися від проєкту, в якому брав участь Нолан. Сем розумів, що втратить величезну суму грошей, якщо угоду буде розірвано. Тому, не гаючи часу, він телефонує Вільяму і переконує його, що Нолан насправді був чоловіком традиційної орієнтації, як і вони (*He’s as straight as we are*), а все, що сталося, це просто жарт, який Нолан організував на

день народження своєї дівчини (*It was his girlfriend's birthday, and he put the dress on as a gag*). Джек ніби навмисне обрав таке вбрання для створення дотепного й креативного образу на костюмованій вечірці (*a costume party*).

Сем характеризує Леланду як надійного актора, якому він довірив головну роль у шоу вартістю три мільйони доларів (*I've just set him for the lead in Laredo, our big Western feature for next year. It's a three-million-dollar picture*).

Я-висловлення (*I'm serious, I know Jack Nolan, I'll tell you how much confidence I have in Jack*) передають значення впевненості, яке відбиває суб'єктивне відчуття істинності висловлюваної пропозиції. Формування смислу висловлень, оформлених умовними реченнями II типу, що виражають нереальну умову, яка стосується моменту мовлення (*If Jack Nolan turned out to be a fag, he'd be laughed off the screen. The exhibitors wouldn't touch it. Would I take that kind of gamble if I didn't know what I was talking about?*), відбувається в результаті взаємодії значення обумовленості й значень раціональної та емоційної оцінки. Емоційна оцінка реалізується як позитивне ставлення мовця до об'єкта мовлення і, як наслідок, стратегія персуазивності спрацювала: Вільям Хант повірив Сему, не розпізнавши неправду.

(2) *"You're going the wrong way," a friend of his told him. "Make them come to you."*

"How do I do that?" Toby asked, cynically.

"Get into Actors West."

.../ Actors West had the smell of professionalism. Toby could sense it the moment he walked in the door. On the wall were photographs of graduates of the school. Toby recognized many of them as successful actors.

The blond receptionist behind the desk said, "May I help you?"

"Yes. I'm Toby Temple. I'd like to enroll."

"Have you had acting experience?" she asked.

"Well, no," Toby said. "But, I –"

She shook her head. "I'm sorry, Mrs. Tanner won't interview anyone without professional experience."

Toby stared at her a moment. "Are you kidding me?"

"I'm not talking about that," Toby said. I mean – you really don't know who I am?"

The blonde looked at him and said, "No."

Toby let his breath out softly. "Jesus," he said. "Leland Hayward was right. If you work in England, Hollywood doesn't even know you're alive." He smiled and said apologetically, "I was joking. I figured you'd know me."

The receptionist was confused now, not knowing what to believe. "You have worked professionally?"

Toby laughed. "I'll say I have."

The blonde picked up a form. "What parts have you played, and where?"

"Nothing here," Toby said quickly. "I've been in England for the last two years, working in rep."

The blonde nodded. "I see. Well, let me talk to Mrs. Tanner" (Sheldon, 1976: p. 67–68).

Тобі Темпл намагається вступити до акторської школи, бо давно мріяв стати відомим актором. Коли він почув, що обов'язковою умовою вступу є професійний досвід, то застосувавши прийом «заскочити знаєцька», змодельював несподівану ситуацію: розіграв перед адміністратором сцену здивування через те, що його не впізнали (*I mean – you really don't know who I am?, I figured you'd know me*) і заявив, що два роки працював в Англії (*I've been in England for the last two years, working in rep*), хоча з контексту відомо, що то була неправда. Адміністратор розгубилася від його слів, не знаючи, чому вірити. Прийом «посилання на авторитет» (цитування відомого американського театрального продюсера Леланда Хейворда (*If you work in England, Hollywood doesn't even know you're alive*)) надав його висловленню солідності і переконливості.

(3) *Alice Tanner rose from behind the desk and walked toward him. .../ "So you want to enroll in our classes." .../ "May I ask why?"*

He made his voice sincere. "Because everywhere I go, Mrs. Tanner, people talk about your school and the wonderful plays you put on here. I'll bet you have no idea of the reputation this place has."

She studied him a moment. "I do have an idea. That's why I have to be careful to keep out phonies."

Toby felt his face begin to redden, but he smiled boyishly and said, "I'll bet. A lot of them must try to crash in here." .../

"Toby Temple." "You probably haven't heard the name," he explained, "because for the last couple of years, I've been –"

"Playing repertory in England."

He nodded. "Right."

Alice Tanner looked at him and said quietly, "Mr. Temple, Americans are not permitted to play in English repertory. British Actors Equity doesn't allow it."

Toby felt a sudden sinking sensation in the pit of his stomach.

"You might have checked first and saved us both this embarrassment. I'm sorry, but we only enroll professional talent here." She started back toward her desk. The interview was over.

"Hold it!" His voice was like a whiplash. She turned in astonishment. At that instant, Toby had no idea what he was going to say or do. He only knew that his whole future was hanging in the balance. The woman standing in front of him was the stepping-stone to everything he wanted, everything he had worked and sweated for, and he was not going to let her stop him. "You don't judge talent by rules, lady! Okay – so I haven't acted. And why? Because people like you won't give me a chance. You see what I mean?" It was W. C. Fields's voice.

Alice Tanner opened her mouth to interrupt him, but Toby never gave her the opportunity. .../ A host of Hollywood stars was in that room, and they were all saying funny things, things that Toby Temple had never thought of before. .../

Tears of laughter were streaming down her face. .../ "Then what were you laughing at?" Toby demanded.

She smiled and said quietly, "You. That was the most frenetic performance I've ever seen. Somewhere, hidden beneath all those movie stars, is a young man with a lot of lent. You don't have to imitate other people. You're naturally funny." .../ "I think one day you could be really good if you're willing to work hard at it. Are you?" (Sheldon, 1976, p. 68–71).

На співбесіді Тобі Темпл намагається переконати директорку акторської школи Еліс Таннер, що він достойний бути її учнем. Для того, щоб здобути прихильність Еліс, Тобі маніпулює голосом (*He made his voice sincere*) і вдається до лестощів,

вихваляючи її школу (*Because everywhere I go, Mrs. Tanner, people talk about your school and the wonderful plays you put on here. I'll bet you have no idea of the reputation this place has*). Мовець також застосовує прийом пониження категоричності висловлення (*You probably haven't heard the name*), про що свідчить слово *probably*, з метою підвищення значимості співрозмовника. Незважаючи на те, що місіс Темпл викрила обман Тобі про досвід роботи (*Mr. Temple, Americans are not permitted to play in English repertory. British Actors Equity doesn't allow it*), що фактично означало завершення співбесіди, він не здається і використовує тактику перевтілення (*It was W. C. Fields's voice*). Тобі копіює відомих коміків (*A host of Hollywood stars was in that room, and they were all saying funny things, things that Toby Temple had never thought of before*), щоб продемонструвати директорці свій талант. У результаті Тобі домогся свого і його прийняли до акторської школи.

Висновки та перспективи дослідження. Послугуючись стратегією персуазивності, нещирий мовець здійснює свідомий відбір вербальних і невербальних засобів, які різняться залежно від таких складників комунікативної ситуації, як адресат, місце і час спілкування, мотив і комунікативний намір адресанта.

Дослідження комунікативних стратегій, тактик і прийомів нещирого мовця є перспективним і може бути темою окремих лінгвістичних студій.

Література:

1. Безуглая Л. Р. Неискренние речевые акты и неискренние речевые жанры. *Жанры речи*. Харьков, 2015. № 1 (11). С. 30–37.
2. Вежбицка А. Русские культурные скрипты и их отражение в языке. *Зализняк Анна А., Левонтина И. Б., Шмелев А. В. Ключевые идеи русской языковой картины мира* : сб. ст. Москва : Языки славянской культуры, 2005. С. 467–499.
3. Вітенко І. С., Вітенко Т. І. Основи психології. Вид. 2-ге, перероб. і доп. Вінниця : Нова книга, 2008. 256 с.
4. Зайцева М. О. Когнітивно-комунікативні параметри англомовного судового дискурсу в діячності (кінець ХІХ – початок ХХІ століть) : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 2021. 502 с.
5. Козак І. Б. Десемантизація конфліктної комунікації в судовому процесі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія ПРАВО. Випуск 51. Том 2. 2018. С. 148–151.
6. Кондрук А. Ю. Вербальні та невербальні засоби актуалізації лицемірства в англомовному художньому дискурсі : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 2021. 20 с.
7. Морозова Е. И. Ложь как дискурсивное образование: лингвокогнитивный аспект : монография. Харьков : Экограф, 2005. 300 с.
8. Потапова О. І. Когнітивно-семантичні аспекти метафоризованих лексико-фразеологічних номінацій неправди та обману в сучасній англійській мові : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.04. Харків, 2004. 20 с.
9. Рибалко М.-М. О. Вербальний та невербальний аспекти дискурсивної поведінки обманника (на матеріалі сучасної англомовної художньої прози) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2008. 231 с.
10. MacEwan E. J. *The Essentials of Argumentation*. Sydney : Wentworth Press, 2016. 436 p.
11. Sheldon S. *A Stranger in the Mirror*. New York : Warner Books, Inc., 1976. 319 p.

References:

1. Bezuglaya, L. R. (2015). Neiskrennie rechevye акты i neiskrennie rechevye zhanry [Insincere speech acts and insincere speech genres]. *Zhanry rechi*. Kharkov. 1 (11). Pp. 30–37.
2. Kondruk, A. Yu. (2021). Verbalni ta neverbalni zasoby aktualizatsii lytsemirstva v anhlomovnomu khudozhnomu dyskursi [Verbal and Nonverbal Means of Hypocrisy Actualization in the English Literary Discourse]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Zaporizhzhia.
3. Kozak, I. B. (2018). Desemantyzatsiia konfliktnoi komunikatsii v sudovomu protsesi [Desemantization of Conflict Communication in Trial]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Seriya PRAVO. 51(2). Pp. 148–151.
4. MacEwan, E. J. (2016). *The Essentials of Argumentation*. Sydney : Wentworth Press.
5. Morozova, E. I. (2005). Lozh kak diskursivnoe obrazovanie: lingvokognitivnyy aspekt [Lie as a Discursive Entity: linguocognitive aspect]. Kharkov : Ekograf.
6. Potapova, O. I. (2004). Kognityvno-semantychni aspekty metaforyzovanykh leksyko-frazeolohichnykh nominatsii nepravdy ta obmanu v suchasni anhliskii movi [Cognitive-Semantic Aspects of Metaphorized Lexical/Phraseological Nominations of Lying/Deception in the Present-Day English Language]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv.
7. Rybalko, M.-M. O. (2008). Verbalnyi ta neverbalnyi aspekty dyskursyvnoi povedinky obmannyka (na materiali suchasnoi anhlomovnoi khudozhnoi prozy) [Verbal and Nonverbal Aspects of the Liar's Discourse Behaviour (A Study of Modern English Fiction)]. *Candidate's thesis*. Kyiv.
8. Sheldon, S. (1976). *A Stranger in the Mirror*. New York : Warner Books, Inc.
9. Vezhbitska, A. (2005). Russkie kulturnye skripty i ikh otrazhenie v yazyke [Russian Cultural Scripts and Their Reflection in the Language]. *Zaliznyak Anna A., Levontina I. B., Shmelev A. V. Klyucheveye idei russkoy yazykovoy kartiny mira*. Moskva : Yazyki slavyanskoj kultury. Pp. 467–499.
10. Vitenko, I. S., & Vitenko, T. I. (2008). *Osnovy psikhologii* [Basics of Psychology]. Vinnytsia : Nova knyha.
11. Zaitseva, M. O. (2021). Kognityvno-komunikatyvni parametry anhlomovnoho sudovoho dyskursu v diakhronii (kinets XIX – pochatok XXI stolit) [Cognitive and Communicative Parameters of the English Courtroom Discourse in Diachrony (Late 19th – Early 21st Centuries)]. *Doctor's thesis*. Zaporizhzhia.